

DOMOVINA

Štev. 41.

V Ljubljani, 10. oktobra 1919.

Leto II.

Po starih potih.

Verstvo je v človeštvu globoko vsajen čut, ki naj ljudstvo vodi k dobremu in v človeški naravi omejuje slabe nagone. Verstvo ne sme biti lepa prazna beseda, verski nauki niso samo zato, da so napisani v lepo vezani knjigi, temveč verstvo mora biti človeku moralna opora v vsakdanjem življenju, osobito v razmerju človeka k rodbini, k celotni človeški družbi. Verstvo mora biti življenje, dejanje. Čim boljši in plemenitejši je človek v svojih dejanjih, tem bolj veren je, ker se v življenjski praksi ravna po Kristovih naukih. In to je predvsem zahteval veliki ustanovitelj vseh kristjanskih ver, pa naj bo to katoliška, pravoslavna ali protestantska. Zato je globoka istina v izreku našega ljudstva, ki pravi: »Vse vere (kristjanske) so dobre, samo če se dobro živi po njih naukih.« Ceremonije, obrednosti nas ne bodo zveličale, pač pa dejanja, pravo življenje.

Organizirana katoliška cerkev s svojim izključnim stanom, v podrobnostih izvedenim sestavom verskih obrednih predpisov, s privilegiranimi predpravnicami v državah, je teoretsko priznavala zgoraj omenjeno stališče, v resnici pa je vedno glavno važnost polagala na moč, ki naj jo duhovski stan izvršuje nad verniki. Odtod izhaja nauk, da so duhovniki poslani od samega Boga, da je rimski papež posebjeno božanstvo na tem svetu, da je njegova moč v primeri k moči posvetnih predstavitev držav, knezov, kraljev itd. takšna kot je moč solnčne svetlobe k mesečni svetlobi, da je cerkvena oblast izvor vse posvetne oblasti in da se mora ta vedno ravnati po navodilih višjih cerkvenih krogov. »Veruj nam, z nami drži v cerkvenih in posvetnih političnih zadevah«, to je bilo od nekdanj dejansko geslo zastopnikov katoliške cerkve. Če je pri tem življenje tvoje drugačno, če živiš nečednostno, če druge zatiraš, če si krivičen, nasilen itd., to se da marsikaj spregledati, saj imamo za odpuščenje odpustke, spoved in druge zakramente.

Razlika med teorijo in prakso, med tem: poslušaj me, ne glej mojega življenja, je spravila katoliško cerkev v nevarne notranje in zunanje boje. Prvotna cerkev se je borila za čednost, resnico, za duše, poznejša in sedanja se bori za zunanjo moč in vpliv v občini in državi. Ta okoliščina je provzročila, da se je od katoliške cerkve ločil v 11. stoletju pravoslavni in v 16. stoletju protestantski svet, da so nastali veliki boji v 19. stoletju med uradno cerkvijo in nositelji svobode, znanosti in raziskalci svobodne znanstvene resnice brez zastarelih svetopisemskih in katoliškocerkvenih predpogojev. Zato se katolicizem tudi ni mogel dati razširiti in šteje na svetu samo okrog 16 odstotkov ljudi med svoje vernike.

Da bi duhovniki ne izgubili moči — nebesa pridejo šele v drugi vrsti v poštev — so dejali, da morajo vsi ljudje tako mis-

liti in tako čustvovati kot gospodje duhovniki. Potem pride tudi oblast v občini in državi v roke takih mož, ki bodo odsev gospodov fajmoštrov, pripravljeni na vse migljaje iz farovžev. Začeli so si lastiti pravico, kaj smejo ljudje brati, česa ne smejo čitati, katere ljudi morajo poslušati, katerih ne smejo slišati. Ustanovili so si različna društva, da zbirajo ljudi in jih po svoje in za sebe poučujejo. Vodijo politične kmetske zveze, izbirajo kandidate v občinski zastop in jačijo svoj vpliv s spovednico, prižnico in s pomočjo kratkovidnega svojega ženstva.

Menili smo, da bodo cerkev in njeni krogi z ozirom na izpremenjeno razpoloženje med ljudstvom po vojni pričeli hoditi po novih potih. Zadnji dogodki so nam dokazali, da tiči pri nas cerkev še vedno globoko v klerikalizmu, to je, da hoče tudi po vojni izrabljati verski čut v posvetne in politične namene s tem, da vara občinstvo z besedami: vera je v nevarnosti, za vero gre, torej vse na noge! — V Beograd je bilo sklicanih več profesorjev, da se posvetujejo o tem, kako naj bodo preosnovane naše srednje šole. Gotovo je škoda časa, da se na gimnazijah izgubi toliko časa s poukom mrtvih jezikov latinščine in grščine, mesto, da bi drag čas porabili za pouk v potrebnih živih jezikih. Na Srbskem se tudi krščanskega nauka niso toliko učili kot pri nas n. pr. ta pouk je tam v višjih razredih, t. j. od 5. do 8. gimnazije odpadel, mesto tega pa so se dijaki učili francoski in ob nedeljah so hodili v cerkev poslušat krščanski nauk kot drugi ljudje. Da se pridobi nekaj več časa, so ti profesorji sprejeli učno osnovo, da naj bi se tudi pri nas na višjih srednjih šolskih razredih opustil obvezen pouk v krščanskem nauku. — Ali je to nekaj tako strašnega! Po cerkvah in po klerikalnih listih so zagnali krik: vero nam hočejo vzeti, pokonci, na vojsko, kulturni boj! itd. Če bi bili ti ljudje doma in sami res verni, verni v življenju in manj klerikalni!

Dr. Lotrič je napisal v »Napreju« nekaj člankov v obrambo svobodnega raziskavanja in znanosti po univerzah. Dokazuje, kako je bila cerkev in država v preteklosti pogosto velika ovira, da znanstveniki, pisatelji, profesorji niso smeli govoriti in pisati tega, kar jim je narekovala poštenost, resnica in poznavanje, do katerega so dospeli potom samostojnega premišljevanja. Katoliška cerkev je v srednjem veku pregnala in sežgala učenjake, ki so postavili kako znanstveno trditev, četudi je bila resnična, če pa ni bila v soglasju z neznanstvenimi cerkvenimi trditvami, ali če ni bila ljuba cerkvenim krogom.

Nato so izpostavili v Ljubljani sv. rešno telo in zvali svoja društva k nočnim molitvam, češ da je užaljena cerkev, Presveto, vera itd.

O teh vprašanjih in v tem smislu se svobodno piše povsod v Nemčiji, Franciji itd., nikomur v glavo ne padé, da je v tem žalil sv. rešno telo in da je zato treba po noči bobnati pobožne ženske k zadostilni

molitvi. Tako počenjanje z ljudstvom je verska blaznost, za one pa, ki to aranžirajo, je smatrati tako početje za skrajno izrabljanje vere v politične namene, t. j. v klerikalizem. Ali je ta stara pot pošena, ki računa z ljudsko neumnostjo, je drugo vprašanje. Ločimo verstvo, vero in klerikalizem. Verstvu svobodo in spoštovanje, onemu verstvu, ki se v življenju v dobrem smislu udejstvuje. Vse drugo sovražimo.

P.

Vzroki koroških neuspehov v letošnji zimi 1918/19.

(Kronološki prispevek za domačo zgodovino.)

Veliko se je o tem pisalo, pravega vzroka pa nihče ni zadel in ta je bil: naše merodajne osebe niso bile pripravljene in tudi položaja reševati niso znale.

Tri mesece predno se je fronta na Pijavi razsula, smo vedeli, da je Avstrija zgubljena, pa nihče se ni ganil. Tedaj je bil čas za naše poslance, ki bi bili morali vojaštvo opozoriti na nepobitno resnico, kajti med častništvom in moštvom je bilo dovolj mož, ki so situacijo razumeli in na — znamenje čakali. Znamenje bi bili morali dati poslanci, — pa ga niso dali. Lahko bi bil rešili provijant, municijo in zastavilj Sočo, zasedlj Beljak in nasitlj stradajoč Celovec. S tem bi bili pridobili vse in zmede, stroški, boji, prelivanje krvi ter blamaže bi bile nam Koroščem prihranjene. Na stotine havbic so rešili Nemci; mi se niti za beljaška skladišča nismo brigali, da si so se ob umikanju ponudil bratje Srbi, da jih zasedejo in bi bila dežela za celo leto preskrbljena. In ko so se sredj oktobra ustanovili »Narodni svet«, so jih vodili ponajveč nesposobni, gostobesedni ljudje, ki so vajeni govorniških bojev, a ne poznajo resnega, gospodarskega dela. »Dje Kraner haben gerade verkehrt dje Sache angegriffen!« so se Nemci posmehovali, videč, da strah, ki so ga imeli pred Jugoslovani, od dne do dne bolj bledj. Nemško uradništvo je zadobilo premoč in prilika je bila zamujena. Poslušajmo!

Sredj oktobra nas je povabil urednik »Mira« g. Fr. Smodej na tajni sestaneke v hotel Trabesinger. Ustanoviti je bilo treba »Narodni svet« za Koroško in izvolil se je odbor izmed došlih 20 do 25 gospodov, izmed katerih so bili večina duhovni, dalje poslanec Grafenauer, dr. Brejc, dr. Müller, prof. dr. Mjšič, dr. Cukala, nekaj učiteljev, županov in tajnikov. Predsednikom in podpredsednikom je bil izvoljen Fr. Smodej, tajnikom, po predlogu predsednika Smodeja, davčni kontrolor v pokoju J. Zazula, odbornik pa so bili hkratu krajni organizatorji »Narodnih svetov« in »Narodne straže«. Batj se je bilo namreč ropanja vračajočega vojaštva in ustanovile so se Straže od obeh narodnostj skupaj. Pa smo se zmotili: vračajoči se vojaki so streljali samega veselja, da gredo domov, napadov ali pobojev pa ni bilo. Pač pa je ropala poznejša »Volkswehr«, ko so naše »straže« razpodili, ki itak niso mogle mnogo koristiti, kajti orožje in streljivo je imel nem-

ški »Nationalrat«, v katerem je bila vsa vlada zastopana; slovenski »Narodni svet« je imel samo pri Trabesingerju eno sobo, v kateri je dajal legitimacije, vpisoval oglašujoče se uradnike v jugoslovansko službo in dajal ljudem razne nasvete, stvarno delati pa ni mogel, kjer ni bilo sredstev. Zato je po deželji delal samo Pljberk z okolico, ostali deli so bili brez prave opore iz Celovca. Stranke so hodile cel november po orožje, po municijo, pisale in brzojavljale, a vse so v »NS.« pošiljali k »Wehrausschussu« in podobnim odborom. Ko smo imeli po deželji tisoče konj, ki so se brez gospodarja okoli pasli, je zanje dajal dovoljenja smo imeli po deželji tisoče konj, ki so se brez gospodarja okoli posli, je zanje dajal nemški odbor, za vojaško blago se je brigal nemški odbor, skladišča je praznil nemški odbor, tako da se končno ljudje sami uvideli, kje se vse življenje koncentrirajo in so avtomatično »Narodni svet« opuščali in prestopali k Nemcem. Hkratu so se pričeli napadi na slovenske podružnice, češ, vi delate za Kranjce, in nemško vojaštvo jih je razgnalo tu, razgnalo tam, dokler niso ostali Pljberčani z okolico sami. Enako so podlegle Borovlje, ki so se dolgo ustavljale, pa ni bilo zaslombe iz Celovca. V nekem kraju pri Trbižu je župnik dal razobesiti slovensko trobojnico na stolpu; učitelj je od cerkvenjaka zahteval ključ in zastavo snel — ne da bi se bil kedo postavil. V samem hotelu Trabesinger so sredi oktobra razobesili trobojnico, a kakor se je govorilo, je obvestil Slovenec E. policijo in v eni uri je bila zastava dolj. Ljudstvo, ki je to gledalo, je jelo omahovati, dasi so se bili že povsodi na premembo pripravili. — A vrnimo se nazaj, ker smo dogodke nekoliko prehiteli.

Četrtega novembra 1918 smo dobili v Ljubljani narodno vlado; med poverjeniki je bil tudi dr. Brejc, ki je par dni prej še prisostvovali drugi seji »Narod. sveta«, ne da bi bil o tem kaj omenil, kar nas je pozneje zelo razburilo. Pri drugi seji se je nadaljevala debata o jezikovni meji; Grafenauer je zahteval več sveta proti severu, Ziljski doljini; dr. Arnejc je predlagal planine v severni kotu dežele, ker tje tudi Slovenci gornijo; tajnik Zuzala pa je priporočal vpoštevati celo kronovino; ker bo treba namreč itak dovolj opustiti, moramo torej tudi več zahtevati. Vsemu temu so se vpirali dr. Brejc in Smodej, češ, dobimo preveč Nemcev, ker niso pomislili, da kronovine odpadejo in tajsta peščica Nemcev, ki ostane, sploh ne šteje.

Tako je padla kaplja nezadovoljnosti in nezaupanja med zborovalce in pri tretji seji že ni bil več navzoč dr. Brejc, ne dr. Müller. Hkratu so se seje skoraj nehale in nastali so iz njih večerni pogovori v hotelu Trabesinger, ki so se je gotove osebe udeleževale, dežela ni o tem nič vedela. Pri nekem takem večeru so porabili Nemci star trik in poslali nad goste nekaj pijanih vojakov. Gostje so se jih ustrašili, Smodej se je iz Celovca skrjal na deželo in »Nar. svet« je zgubil vodstvo in oporo. Dr. Hočevar, dr. Rožič, dr. Pirnat so hodili v pisarno na pogovore, o organizatoričnem in upravnem delu ni bilo govora. Župniki so pošiljali podatke o jezikovnih razmerah in ti podatki so se nabirali, da se izda etnografičen zemljevid in črta jezikovne meje. Ta črta, pri tretji seji določena, je bila trojna: 1. cela kronovina, kot nekdanja slovenska posest; 2. slov. meja pred 50 leti; 3. faktučna današnja jezikovna meja. Pri tem se je žaljivo vpoštevvalo samo govorjico ne pa tudi gospodarskih, prometnih in zemljepisnih razmer, brez katerih ni mogoče potegniti meje in ki so pozneje tudi res igrane nad vse važno vlogo. Da smo zahtevali celo kronovino, bi bili odvzeli Nemcem najhujše orožje: gospodarsko celoto, Koroško Korošcem, vprašanje železnjskih zvez v Št. Vidu, Celovcu in Beljaku; dobili bi bili pa tudi važne planine in

rudnike, ki so obojemu prebivalstvu potrebni. Vsega tega Smodej in dr. Brejc proti predlogom drugih gospodov nista razumela; v koliko škodo, smo kmalu spoznali.

Ker je dr. Brejc v Ljubljano odšel in sta dr. Müller in Smodej pobegnili, je bil »Narodni svet« brez predsednika in podpredsednika, seje so se nehale in pisarna je samo vegetirala. Dr. Pirnat je bil zastopnik Smodeja, ki je pa dajal le splošne, brezpomembne informacije, ker mu ljudstvo, kot nedomačinu, ni zaupalo, in so le po Smodeju povpraševali, on sam tudi ni razmer poznal. Hkratu je bila trda za denar; odločeval naj bi predsednik Smodej, ki je postal medtem komisar za celo deželo, a ga ni bilo v Celovcu; plačeval naj bi dr. Müller, ki je pa pač imel blagajno v Celovcu, ključ pa pri sebi v Ljubljani. Da je narodna vlada dala za »Narodni svet« 300.000 K, je pisarna »Narodnega sveta« šele iz — »Freie Stimmen« zvedela, njo samo ni njihče informiral. Zato o imenovanih 300.000 K še danes ni nobenega računa. Te razmere niso tajniku nič kaj ugažale in vesel je bil, ko je odšel kot intervent med nas v Pljberk, kjer je za Jugoslavijo zaobljubil prve urade na Koroškem, namreč davčni in poštni urad, notarjat in finančno stražo koncem novembra in začetkom decembra. Ondi sta bila tedaj nadgeometer Gvajc in nadporočnik Malgaj naredila znamenito narodno delo, ki jima bodi na vse veke v čast. Z enerzično brez gostobesedičenja sta prevzela trg, Gvajc je postal občinski komisar, Malgaj je pustil vojake, in precej pikro je Gvajc omenil »delovanje« celovškega Narodnega sveta ob zaobljubi uradov, češ: sem nam pošiljajo intervencijo, sami so jo pa iz Celovca popihali.

Za Pljberkom so bili v imenu Jugoslavije prevzeti tudi drugi kraji: Dobrla ves, Rožek, Železna Kaplja, Borovlje in hkratu je zasedlo naše vojaštvo pozicije južno Drave s središčem v Borovljah, kjer se je nastanil major Lavrič. V Labodski doljini so prišli Jugoslovani do Št. Pavla in deloma višje. Pri tem so odslovili mnogo uradnikov in precej učiteljstva, ki je bilo na ta način brez službe. Ta položaj je povzročil mučne prizore, pritožbe v listih in razburjenje med ljudstvom. To je bilo v novembru.

Hkratu stemi dogodki je obravnavala celovška deželna vlada predno je še Smodej odšel z Narodnim svetom radi aprovizacije. Ker je bila v Celovcu za živila zelo trda in je Velikovec celovška žitnica, so Nemci koncendirali nam ozemlje do Drave, Smodej je zahteval svet preko Drave do jezikovne meje in čakal na trenotek, ko bo sestradan Celovec radi pomanjkanja živil popolnoma kapituliral. Zato je kot deželni komisar izdal začetkom listopada v »Mjru« naredbi sljčen ukaz, s katerim je bilo okrajnim glavarstvom v Velikovecu, Borovljah, celovški okolici, Beljaku in Šmohorju prepovedano rekvirirati živila v slovenskem delu, kar je pa vzbudilo pri okrajnih glavarjih homeričen smeh in šmohorski je napisal v »Freie Stimmen« dolg članek, poln ironije in upornosti. Okrajni glavarji so bili namreč od deželne vlade v Celovcu imenovani funkcionarji, ki je še obstojala in bi torej smel naš komisar le v soglasju z njo take ukaze ukreniti; v resnici pa je bil nasproten, ker vse konference s posameznimi člani in posebno z dr. Reinlejnomo niso nič hasnile, nasprotno: Smodej je v enomer govoril o raznih preudicah, zahteval mejo pri Št. Vidu, Nemci pa ob Dravi, s pridržkom, da bo itak konferenca v Parizu definitivno določila. Edino pravilna pot bi bila takrat ta: ljubljanska vlada naj bi se bila zvezala z dunajsko, ki naj bi bila na Koroškem vpeljala dvojezično upravo; naša vlada bi bila hkratu poslala živila in vojaštvo za stražo skladišč, oziroma bi bila morala s Srbi, ki so se ponudili, rešiti beljaška skladišča in vsakemu referatu deželne vlade pridejati slovenskega sreferenta — v

uniformi. Nemci niso Srbom nič nasprotovali; upirali so se le, da bi deželo zasedli Slovenci, s katerimi so še nedavno na fronti skupno nastopali, sedaj so se pa v Borovljah in južno Drave kakor sovražnik pojavili. Seveda pa bi bil moral prevzeti upravo mož po poklicu, ki bi bil celovskim Nemcem imponiral, česar Smodej s svojimi preudicami nikakor ni dosegel.

Vrhu tega je bila celovška vlada sama na lončenih nogah! Vračajoči vojaki so se jeli buniti, govorilo se je o vojaških svetih in kar na svojo pest so jeli nas preganjati (kakor smo že gorj omenili v prvo slovenske podružnice »Narodnega sveta« in »Narodne straže«. Pri Trabesingerju so grozeče nastopali, Smodeja v drugi polovici novembra prepodili in ljudstvo se je omahovaje in razočarano obračalo zopet na nemško stran). V borovljski okolici se je ta proces ponovil 2 do 3krat v teku zjme. Ko je odšel Smodej, so jeli izganjati tudi ostale duhovne, a ponajveč le one, ki so bili po farah nepriljubljeni; v Celovcu in na deželji je marsikateri ostal, ako mu je bilo ljudstvo naklonjeno. Napaka je bila, da je Smodej kot komisar zapustil svoje mesto, kar se je splošno obsojalo; Nemci so videli, kako lahko je duhovne prepoditi in jeli so od fare do fare groziti — župniki so se pa umikali. Ko je bilo ljudstvo brez duhovnov, so ga jeli obdelovati uradniki, učitelji in nemškutarji ter provzočili okoli novega leta ono slavno štetje, kjer so našli na vsem Koroškem le nekaj stotin Slovencev, da-sj jih ima vas Sela za Borovljami sama več, kakor jih je izkazalo štetje. (Konec prth.)

Dopisi.

Cerklje na Gorenjskem. Na svojem marčnem shodu v Cekljah smo ugotovili in izjavili soglasno, da je Križka planina, nahajajoča se na cerkljanskem svetu, edino naša občinska last, najsi jo je uživala slednja leta Živinorejska zadruga kamniškega okraja ali graščina sama. S čim naj spričamo posestno last in pravico do nje? »Planina je vknjižena pod mapo Šenturške gore! Toda s tem še ni rečeno, da je last Šenturščanov, kakor so si začeli domišljati posamezniki. Na tej mapi imamo tudi Stiško vas in Sv. Ambroža, in vendar nihče ne bode trdil, da spadata ti vasi Šenturški gori. Dolina »Reka« je bila skupna last vasij Grad, Dvorje, Cerklje in Vasca, ter se je pravkar razdelila med posamezne posestnike. Ozemlje Reke je segalo nekoč do Krvavca in so si od nje gospodje baroni tam s Križa prilastili svojevoljno, neopravičeno najlepše gorske pokrajine. Bile so radi tega tožbe in vsakemu Cerkljanu je znana pravda, ki jo je občina zgubila, ker se je dal svoječasní župan kontumacirati. Kako, pač ni težko doognati! Omenjeni vaščani zopet niso opravičeni trditi, da je vsa planina njih last, kajti treba je upoštevati, da imajo na njej svoje pravice i Štefanjci, Ambrožani in Velesovci. Pa kako to? kaj ne! Štefanjci imajo pod planino svoje gozdove, ki segajo preko Gradišča, sosedje so jim Ambrožani, ki imajo svojo planino »Pod Jezerom« in na Kržišču. Radi neplačevanih desetih, davkov in nerednega opravljanja tlake, so si znali gospodje smledniški baroni, ki so jim pripadali vsi naši gornjanci, poiskati primerne odškodnine in ta je bila ravno gori na planini. Velesovci imajo svoje pravo na planini, ker so bile Viženče pristava ondotnega samostana, katerega posestva so se raztezala visoko gori proti Krvavcu, in Jezerska planina je bila tako domalega viženska last. Šenturščani so imeli planino Pod Korenom v najemu do 100 let in popolnoma so upravičeni, da zahtevajo po nas pravico do skoraj priposestovanega sveta. Polja nimajo, kako pa naj preživljajo svojo živino, če se

jim odvzamejo planinski pašniki? In ostale vasi? Brniki, Poženik itd., ali te nimajo pravic do planine? Na občino je vknjižena vsa visoka planota, občini so bila naprtena vsa bremena po velikosti njenega obsega, v vojnem času so nam zaračunavali, da imamo toliko in toliko travnikov in pašnikov, »toliko ste pridelali klaje, toliko ste prihranili s pašo« so dejali »in vsa občina bode dala tedaj toliko in toliko vagonov sena«. In mi smo dajali in dajali, oni s Holmca pa so na naših pašnikih pasli in vrhu vsega smo jih še z mrvo plačevali. Naša občina je trpela za svoj svet, radi nje krvavela vso vojno, in nikdo naj ne steza svojih prstov po tujem blagu. 10. božja zapoved! Kako bomo mi planino vporabljali, je naša stvar in kako jo hočemo preurediti, da bode reš dobičkanosna, nam kaže pot sedanja uprava s svojimi velikimi pogreški. Da jo rabimo in da jo nikakor ne bomo mogli pogrešati, nam kaže sedanost in bližajoča se preuredba v kmetovanju. Klaje nam leto za letom bolj primanjkuje, kar nam svedočajo veliki navali pri raznih dražbah stoječih travnikov in deteljšč. Zgornji naši poljanci so imeli doslej prosto pašo po vsej Reški dolini, kar jim je zadostovalo skoro za 1 planino. Danes je dolina razdeljena, pašna prepovedana in kar se je preje prihranilo, se porabi v dvojni meri v hlevu. Živina nima kam na prosto, zastaja, boleha in se slabo razvija. Brničani nimajo travnikov in so navezani le na njive in pašo ob potih. Koliko je nepotrebne jeze, koliko preprirov, ker živina ob potih raje posega po žitu, po deteljščih, po prepovedanem blagu. Drugi zopet zdihujejo, da ni pastirjev, ker morajo v šolo itd. No, Brničani, vem, da se s planšarstvom ne bodo preje sprizajznili, dokler ne bodo poskusili njegovo pravo vrednost. Mi vsi drugi vemo, da je planinski zrak, pašna, prosto gibanje živine najboljši pogoj za dober razvoj in se ne bomo pustili begati, češ, da nam bo primanjkovalo gnoja. Z jalovci bomo šli gori, krave naj ostanejo doma, kar manj pridelamo gnoja radi jalovcev, si kaj lahko nadomestimo z umetnimi gnojili, vsaj smo jih pred vojno kupovali kar na vagone in ni bilo slabo. — Pa še nekaj našim sosedom! Zbrali ste se gori na planini, gospod Borc vam je sestavil neko vlogo, da vi nikakor brez naše planine živeti ne morete itd. Bodimo pošteni! Kot hribolazec in prijatelj narave poznam v našem in vašem okolju domačega vsako stezo, vsako dolino. In priznali mi boste, da izven Bohinja nikjer nimajo tako obsežnih in pripravnih planin in košenin in to v tako mnogobrojnem številu kakor pri vas v kamniškem kotlu. Vsaj je planina pri planini. Kdor ima preveč, išče zmeraj še prpimernejšega. Ena je previsoka, druga premrzla, tretji že ne vem kaj manjka, nam samim pa še tega edinega kar imamo, ne privoščite. In je li bila »naša« planina resnično naši »živinoreji« v prid? Mislim, da ne, kvečjemu vaši živinorejski zadrugi. Prosim vas: 100 glav ovčevine, 37 konj! Res sicer lep dohodek, toda kaj bi vam rekla uboga žival? Če res tako nujno rabite planine, čemu najmete konje, največje planinske škodljivce celo tam iz Štajerske, da uničijo vso najboljšo pašo, dočim se mora uboga govedina potikati sestradana po grmovju. Pa, da bi vsaj svoje konje prignali, bi človek že vsaj malo oprostil! Mnogo jih je med vami, ki imate svoje pravice na Veliki Planini. Zakaj vam tam ne puste pasti konj? Ker vedo in vi veste, da konj s svojimi ostrimi zobmi obje in konča vse do korenin. — Namen cerkljanskega prebivalstva je, da bode gostoljubno vsprejemalo na planino vso vašo mlado živino, kar se je bode moglo poleg naše pošteno preživeti in to ne bode prehudo, vsaj mi nismo ves okraj. Gospoda agrarnega referenta

pa vendar ne begajte vedno z vašimi deputacijami, sicer bi res lahko zašel v sršenovo gnezdo bežeč pred mušico. »Križka planina Cerkljanom!« — Jos. Lapajne.

Iz Škofje Loke. V srečni Škofji Loki sta se vgnedila dva kaplana, naduta klerikalna petelina, ki čujeta na ime Lederhas in lepi Filip. Pridno zbirata krog sebe svoje kokljice in jih pitata neumorno z dušno hrano raznovrstne vsebine. Ako pa obsega slednja kaj redilnih snovij, ne moremo trditi, ker bi v tem slučaju pač rabili veččaka, ki bi najprvo temeljito preiskal možganske prekate teh petelinov. Prvi je bolj len in se drži vedno le bolj domačega ognjišča, drugi je pa tudi hribolazec. Večkrat popelje svoje kokljice na kak visok hrib, da se njegove ljubljenske navzijejo svežega zraka. Časih mu katera med potjo opeša, pa nič ne de, spravi se jo v oskrbo pri kakem dobrosrčnem človeku in stvar je urejena. Ko bi človek presojal starost pri petelinih po njihovih grebenih, bi ju vrnil v vrsto starih; po kljunih in glasu pa spadata še bolj med mlade srborite petelinčke. Preteklo nedeljo se je moralo zgoditi nekaj izvanrednega, ker sta bila tako razkačena, da so kokljice kar trepetale. Bajta sta čula, da jima hoče neki hudomušnež razdreti družbo. Ker smo pa v Loki bolj mirni ljudje, jima zatrjujemo, da sta nas čisto po nedolžnem pitala z brezverci in dr. Svetovali bi jima pa z ozirom na njuno mlečnost, da opustita v bodoče take nesramne napade na posamezne naprednjake, ker bi ju sicer morali tirati v kljub mladostnosti pred kazenskega sodnika ali pa ju prijati za ušesa ter našvrkati s palico na način, kot stori to oče s svojim neubogljivim sinom.

Iz preddvorske občine. Dopisnik »Doprovine« z dne 26. septembra 1919, št. 39, Primož Raca iz Potoč št. 112, piše med drugim tudi o nemščini, ki se je poučevala v preddvorski šoli. Res je, a zakaj ni obenem zapisal, da se je isto vršilo tudi na drugih šolah. Prigovarjalo ali sililo pa se ni nikogar, ne od moje, niti od župnikove ali kaplanove, ne od strani moje žene. Ona se je temu sploh protivila, ker pa so stali ljudje s tozadevno prošnjo vedno nad njo, jim je slednjič, četudi nerada ugodila. S tem pa ni širila germanizma, ampak jim je takoj prvi večer in sploh kadar je nanesla prilika, vzbujala narodni čut in ponos z besedami, da je prav, če se uče tujega jezika, ampak prvi je in ostane materni jezik. Obenem jim je priporočala, da naj se poslužujejo domačega jezika v govoru in pisavi povsod — tudi v tujini — in šele v najskrajnejši sili uporabljajo nemščino, v kolikor je bodo zmožni. Pri vsaki uri jim je tudi tolmačila tujke — popačene nemške besede — ki jih ima tukajšnji dialekt zelo veliko, opozarjajoč, naj jih ne uporabljajo, temveč nadomeste s pravilnimi slovenskimi izrazi. Ker nemščine ni poučevala iz ljubezni do jezika samega, ker je bila za to naprošena in ker to delo ne spada v nje službeno dolžnost, si je dala trud honorirati mesečno 2—3 K od osebe — **ne pa 5—10K.** Ona »devica«, o kateri se trdi, da ji zna sinček nemško jokati, je bila le parkrat pri nemščini, ki nikakor ni v zvezi z nji neljubim dogodkom, kar je razvidno iz krstne knjige in njene osebne izjave. Odločno tudi zanikam, da sta župnik in kaplan nemščino podpirala ali celo v cerkvi priporočala. Kaplan je nastopil proti temu na prižnici in v »Domoljubu«, župnik pa je pismeno prosil, da bi se pouk ne vršil, boječ se, da bi se med mladino ne zgodilo kaj nespametnega in da bi se kdo ne spodtikal nad tem. Učiteljica je takoj odredila, da bo poučevala od istega večera dalje ločeno, t. j. en večer samo fante, drugi pa dekleta. To je resnica o nemščini, vse drugo pa je laž. V vseh dopisih se spravlja moje ime z zloglasnim imenom

dr. Šusteršiča in njegovo stranko. To enkrat za vselej odločno odklanjam, ker le učitelji vemo, kaj so bili Šusteršič, Lampe itd. Če živim z g. župnikom v miru, ni s tem dokazano, da sem »Šustercijanec«, on se ne vtika v moje, jaz pa ne v njegove zadeve. Čemu boj, prepir in tožbe, če ni povoda za to. Kako sodi g. župnik o bivši Avstriji in nje vladarjih — Habsburžanih, ve pa samo tisti, ki ga ima čast poznati natančneje kakor dopisnik in njegovi pomočniki. Dopisnik, »preddvorski domačin«, naj se žrtvuje in poskusi sam, kako se da' zlo, ki ga je rodila vojska: posurovelost in hladno razpoloženje ljudstva do vojske in naše nove države v par mesecih spraviti v red. Z dolgoveznom, praznim besedičenjem in z osebnimi napadi v časopisih se domovini in narodu nič ne koristi. Le v delu in edinosti je naša rešitev. — V Preddvoru, dne 30. septembra 1919. Jos. Mihelič, nadučitelj.

Iz Ptuja. Ornig in njegovo delo. Ime Ornig je doma v Slovenskih gorah. Iz tega kraja je tudi prišel ptujski Ornig kot pekovski učenec k svoji teti v Ptuj. Da je mož talentiran, se mora priznati, kajti tekom časa se je povzpел do najvišje časti v Ptuju, postal je namreč ptujski župan in potem načelnik okrajnega zastopa ptujskega, deželni poslanec, predsednik raznih društev itd. Ornig je začel trgovino z moko, soljo, poljskimi prideiki, postal je zalagatelj vseh potrebščinj pri vseh društvih, šolah in zavodih, sploh je znal uvesti vse v svoj prid, kar je le količkaj kazalo, da nese profit. S tem je postajal od dneva do dneva bogatejši, nakupoval je posestva, vinograde, hiše in skladišča v Ptuju, postal je sorodnik drugih bogatejših Ptujčanov ter s temi pridobival razne gostilniške in druge koncesije, nakupoval akcije ter se sploh udeleževal vseh večjih podjetij, ki so mu prinašala velik dobiček. Da je po svojem načrtu prišel celo v dotjko in ožjo zvezo s štajerskim namestnikom Clarijem, ki je vsa njegova dela sankcioniral, je tudi znano. Tako si je mož pridobil povsod in na vseh poljih znanca, prijatelje in zaveznike. Dotičnik, ki mu ni postal prijatelj in se mu podvrigel, tega pa je neusmiljeno preganjal. Sredstva so bila po namenu posvečena. Čimbolj je postajal bogatejši, tembolj se je čutil mogočnega in ošabnega. Pomanjral je vsakega, ki se mu je zoperstavil. Posebno je na ptujske trgovce kaj hudo pritiskal s konkurenco in z njemu lastno brezobzirnostjo. Tukaj tudi ni pazil na to, ali je dotičnik, katerega je vzel na piko, Slovenec ali Nemec. Vse je moralo služiti njegovemu namenu, in kar ni služilo, to bi moralo pasti. Ravno zato, ker mu je bilo vsako sredstvo dobro, zadobil je značaj trinoga ali od Slovencev ime »ptujski pašar«. Prelevil se je od slovenskega Ornika v nemčurskega Orniga in postal tako zagrižen, da je sovražil vse, kar je le dišalo slovensko, le pohlepnost po denarju in moči ga je še včasih prisilila k temu, da je govoril z ljudstvom v ptujskem okraju, ki nemškij ni znalo, slovenski. Postal je steber vsega nemštva v Ptuju in okraju ter sploh na Spodnjem Štajerskem kakor tudi mostu do Adrije. On je bil tisti, ki je šel na Dunaj k cesarju in vodil spodnještajersko nemčurstvo ter kljical, kakor je bil sam trd in neizprosen cesarju: »Bodi trd in neizprosen . . .« Ker je imel »vso moč in oblast«, iskal si je seveda tudi tako uradništvo, ki mu je bilo do skrajnosti podvrženo kakor pes gospodarju. Imel je še posebej zaupnike med njimi, s katerimi je stopil v ožjo »zvezo« v raznih manipulacijah, ki niso smele zagledati belega dne. Saj je še dovolj v spominu slučaj uradnega predstojnika Girtlerja, kojega so vsled raznih mahinacij v uradu in izven urada dalj pod nadzorstvo — pa le za kratko časa, čeravno je spadal na zatožno klop. Ker je bil pa ravno v »ožji zvezi« z Ornikom, postal je takoj prost in še večje časti in zaupnost pridobil;

kajti Ornjig je rekel: »ne posegajte in razdirajte mojih krogov« in vse je utihnilo, preiskava se ustavila, nihče mu ni lahko mogel do živega, ker je krivca krila močna roka Ornikova. V vojnem času postala sta Ornik in njegov zaupnik uradni prestojnik Girtler »strah in trepet« vseh Ptujčanov. Posebno Slovencev sta se v tem času najedla do sitega. Kjerinkoli sta mogla kaj iztakniti, to sta storila, da sta le Slovence napravila nemoogočega. Pod Ornjigovim vodstvom so bila uprizorjena vsa tista krvava in gabna preganjanja, ki so kljucala maščevanje iz nebes. Ko so gnali iz več ran krvavečega, do onemoglosti pobitega, od poulične druhalj zasramovanega nedolžnega duhovnika Žirovnika iz Št. Vida v Ptuj na postajo, ni ganil on prsta v njegovo obrambo, čeravno ga je prosilo za to več usmiljenih src, ki niso mogli več gledati takega početja. Pa pri njem se ni našlo usmiljenja, zabaval se je nad krvjo nedolžno trpečega. Vse ptujske Slovence dal je s svojo policijo in še povrh z orožništvom, katero mu je dal orožniški častnik in okrajni glavar Orniku poslušni Netolička na razpolago, da je zgledalo bolj »uradno in državno«, vestj po ptujskih ulicah v sencji bajonetov, razkazujoč jih ljudstvu v strah in grozo, dokazujoč s tem vso svojo moč, krutost in krivičnost. Dal je napraviti pri vseh Slovencih hišne preiskave in kjer je našel koljkaj slovenskega, česar ni razumel, kakor n. pr. sokolske koledarje ali druge, po cenzuri dovoljene knjige, tedaj je nastopil takoj z ovadbo proti dotičnemu, češ, nevarne spise poseduje, ter ga dal odvesti v graške zapore kot »izdajalca domovine«. Nekemu odvetniku v Ptuj, kateremu sicer ni mogel do živega, svetoval je v svoji »dobrohotnosti«, da se mu naj zgubi izpred oči, ker le tedaj je mogoče, da ne bo preganjan in zaprt. — Koliko krivic je povzročil in sam zakrivil nad ubogim ljudstvom, je sam priznal s tem, da je zbežal po noči v avtu iz Ptuj, ker se je bal ljudske jeze in osvete. Bil si je v svesti, da bi mu trpeče ljudstvo težko prizaneslo vse storjene krivice, in da le noč lahko zakrije njegovo kosmato dušo in hitri beg varuje pregrešne kosti njegovega obilega telesa. — Ko se mu je začela oglašati pekoča vest, katero je prej vsikdar udušil, v preteči nevarnosti in se mu omajala moč, tedaj je tudi pokazal skrb le za svojo korist in osebo. Vse svoje privržence in pomagače je zapustil in prepustil usodi, da je le sam krj in na varnem. To je bil beg strahopetnega zajca in še danes mu njegovi ljudje tega ne morejo odpustiti... ter ga preklinjajo, da jih je zapeljal in v največji nevarnosti ob času preobrata tako klaverno zapustil in izdal... Ornjig je odnesel pete ter obilo in obilo denarja, svojega in tujega, zadolžil je mesto in mestno hranilnico ter okraj v vojnih posojilih in sedaj še čaka, da ga republika Avstrija za to odlikuje.

Politične vesti.

Še vedno brez ministristva. Ker se Protiču (radikalec) ni posrečilo sestaviti vlade, v kateri bi bile zastopane glavne stranke, poveril je regent sestavo ministristva radikalnemu desidentu dr. Marku Trifkoviču. Ta je res sestavil ministristvo iz radikalcev, desidentov, hrvatskih in slovenskih klerikalcev, toda prav demokrati, ki tvorijo večino parlamenta, kakor tudi socialisti, pa niso hoteli iti v njegove nazadnjaške, neodkritosrčne mreže. Posebno hrvatskim klerikalcem se je marsikaj zagotovilo v tajni pogodbi, kar bi bilo usodepolno za edinstvo države. Regent s sestavo nove vlade ni bil zadovoljen, ker želi, naj bi bile zastopane vse glavne parlamentarne stranke. Dr. Trifkovič je razumel nezaupnico ter vrnil regentu mandat. Regent je nato izročil sestavo ministristva predsedniku Narodnega predstavništva dr. Pavloviču.

Jugoslovanj ne maramo vojske. Naše poslanjstvo v Parizu je uradno izjavilo, da so

vse vestj o mobilizaciji v Jugoslaviji neresnične. Tudi ameriški poveljujoči general v Adriji je sporočil svoji mirovni delegaciji v Pariz, da Jugoslovani poskušajo vse, da bi se izognili spopadu z Italijani.

Terjatve proti dolžnikom v Avstriji. Pripravljajo se organizacija vseh onih naših državljanov, ki imajo zasebnopravne terjatve proti dolžnikom v Avstriji. Ustanovila se bo zveza interesentov, ki bo enotno in v celoti zastopala naše upnike proti dolžnikom vseh vrst v republiki Avstriji. V poštev prihajajo terjatve vseh vrst tako hranilne vloge, vloge na tekoči račun, vrnitev depotov, zahteve proti poštni hranilnici. V poštev pridejo nadalje tudi zahteve, vsled tega, ker se je omejila lastniška pravica na premičninah ali nepremičninah na ozemlju Avstrije, kakor tudi odškodninski zahtevki za nastalo škodo. V kratkem izjde razglas, kako in kje bo podati prizadetim strankam svoje prijave. Dotlej pa pozivljamo vse naše jugoslovanske državljanke, da opuste samj zase vsak korak in ne dajo nikake dispozicije glede teh terjatev, tudi v primeru ne, če jim prihajajo razni vsiljivi pozivi iz Nemške Avstrije.

Naše državno posojilo. Naše finančno ministristvo je najelo v Franciji 9 milijonov frankov posojila. Obenem dobi naša država tudi od ameriških bank 300.000 dolarjev posojila.

Državni bankerot v Avstriji. Avstrijsko ministristvo se sedaj resno bavi z vprašanjem ali se naj proglasi državni bankerot ali pa se odredi prisilna oddaja premoženja. Finančni ministar Schumpeter predlaga oddajo premoženja.

Avstrijski Nemci se že izseljujejo. Prve dni t. m. je odšel z Dunaja velik transport bivših častnikov, vojaških in civilnih uradnikov v Ameriko. Prihodnji teden odide drugi transport v Brazilijo. In še bo bežalo mnogo Nemcev iz domovine, kjer ne dobe ne hrane ne službe.

Pomanjkanje mesa v Nemški Avstriji. Vlada je odredila brezmesne tedne vsaki mesec po celi republiki. Prvi teden brez mesa jo bil od 6. do 12. t. m.

Povišanje železniških tarifj v Avstriji. S 15. t. m. se na vseh avstrijskih železnicah zvišajo blagovni tarifj za 150%, osebni pa za polovico pri prvem, za tretjino pri drugem in za četrtino pri tretjem razredu.

D'Annunzio je nam napovedal vojno. D'Annunzio je dal prekiniti telefonsko zvezo med Reko in Zagrebom ter obenem obvestil francosko misijo, da se nahaja z Jugoslavijo v vojnem stanju.

Italija ne dobi Albanije. Vrhovni svet v Parizu je svoječasno privolil, da se poveri Italiji mandat čez Albanijo, kar bi imelo končni izjd, da bi se Italija sčasoma sploh polastila dežele. Sedaj pa je Wilson svoje privočenje prekljal zaradi italijanske nespravljenosti v jadranskem vprašanju.

Italijansko - poljsko prijateljstvo. Italijani so se vsled svoje grabežljivosti zamerili vsem Slovanom, sploh celemu poštenemu svetu. Sedaj so se začeli bližati Poljakom. V Varšavi se je ustanovila italijansko - poljska družba, ki je sklenila, da ustanovi na razstavah v Benetkah stalni poljski paviljon. Poljsko ministristvo je pravila družbe potrdilo.

Vatikan in naša država. Kakor je že znano, je Vatikan nedavno imenoval nova škofa za Djakovo in Križevac, ne da bi bil vprašal našo vladu. Vsled protesta naše vlade je sedaj papež imenovanje razveljavil. Imenovanje novih škofov se izvrši šele po sklepu mju.

Čehj dobe orožje iz Nemčije. Čehoslovaška dobi iz Nemčije za sladkor in premog 50.000 pušek, 10.000 karabink, mnogo municije in pionirskega orodja.

Bolgari so se odpovedal Dobrudži. Bolgarska vlada se je odrekla svojim zahtevam po Dobrudži.

Luksenburžanj proti republiki. V kneževini Luksenburški se je nedavno vršilo ljudsko glasovanje, ali hočejo dobiti republiko, ali se pridružiti Belgiji ali pa obdržati dosedanjo državno obliko. Ogromna večina je glasovala za dosedanjo kneževino pod sedanjo kneginjo Charloto.

Francija odpušča vojaštvo. Na Francoskem je dosedaj odpuščenih 2 milijona vojakov.

Wilson na smrt bolan. Ameriški predsednik je nevarno zbolel na živcih. Ker ne more uživati nobene hrane ter neprestano bljuva, batj se je najhujšega.

Angleške izgube na morju. Anglija je izgubila tekom svetovne vojne 13 oklopnih, 3 bojne križarke, 13 lahkih križark, 64 rušljev in 54 podmornikov; nadalje je bilo potopljenih 815 pomožnih ladij. Skupno so torej Angleži izgubili 1069 ladij.

Vojaška vlada v Romuniji. Ker se stranke niso mogle zediniti za parlamentarno vlado (kakor v Beogradu ne), nastopila je vojaška diktatura. Nad polovico ministrov je generalov, tudi ministrski predsednik Vajtono je general.

Kmetijstvo, trgovina in industrija.

Pospeševanje vinskega prometa in naše združništvo.

Promet z vinom je v primeri z drugimi državami v naših krajih še na jako priprosti stopnji.

Ako želi kak tuj odjemalec nakupiti v naših krajih nekaj vina, romati mora od ene vinske gorice do druge, poiskati vinogradnike, ki še po večini ne stanujejo na mestu, ampak v oddaljenih krajih.

V njihovih, tudi nad vse priprostitih vinskih kletih (pravzaprav shrambah) najde v vsakem sodu drugo vino, z drugačnim okusom, mesto večje množine vina enake kvalitete, kakor jo rabi on.

Vsak bode pripoznal, da na ta način ne bomo nikoli dosegli, da se bode od nas izvažalo vino v velikem, ampak da bomo vedno navezani le na domače kupce, ki so naših primitivnih razmer že vajeni in ki jim ni za trud in izgubo časa.

In vendar je v interesu prometa z vinom, zlasti v interesu njega izvoza neobhodno potrebno, da se te razmere spreminene. Prišli bodo gotovo slej ali prej časi, ko bode naš vinski pridelek v deželi težko prodati. Cene bodo padale, vinogradnik ne bode prišel več na svoj račun in vinogradništvo bode propadlo, gotovo na veliko gospodarsko škodo naše države.

Treba je torej, da že sedaj zainteresiramo tujega kupca za naš vinski pridelek in da mu nudimo poleg dobrega blaga tudi priliko, da nakupi na enem mestu lahko večjo množino pridelka, kolikor mogoče enake kakovosti.

Da mu te prilike ne more nuditi posameznik, je umevno. Ako pa nudi to priliko vinski trgovec, bode pritiskal na ceno vina pri vinogradniku.

Za tak namen je najbolje, da se vinogradniki združijo v vinarске ali kletarske zadruge, ki prevzema od svojih članov vinski pridelek, ga zenačijo, šolajo, da je pripraven za prodajo in izvoz in posredujejo ter pospešujejo tako vinsko kupčijo.

Ker je pri taki vinski trgovini vsak posredovalec - nevinogradnik izključen, ostane ves dobiček v roki vinogradnika samega, kar je gotovo edino pravilno in pravično.

Kar zamore dobra vinarska zadruga, videli smo pred in med vojsko pri vinarski zadrugi (kmetijskem društvu) v Vipavi, ki nam jo je žal sedaj odvzel nenasiten Italijan.

Ta zadruga je izvažala že na tisoče hektolitrov vina na leto, v vojski je do-

bavala vino za vojaštvo, ves dobiček, ki bi šel sicer v nikdar polni žep ostudnih verižnikov, ostal je v rokah vinogradnika-trpina, ki v potu svojega obraza z največjim trdom in ogromnimi stroški obdeluje svojo zemljo, da jej iztisne dragoceno vinsko kapljico.

Že bivša avstrijska vlada je podpirala vsestransko razvoj kmetijskih, toraj tudi vinarskih zadrug, dobro vedoč, da s tem pomaga vsej državi.

Da bode to storila in morala storiti tudi naša sedanja, lastna narodna vlada, o tem ni nikakega dvoma, vsaj se bode šlo za vzdrževanje važne kmetijske panoge, vinogradništva, ki je v naši državi vitalnega pomena.

Vsaj bode naša država pridelovala na 3 do 4 milijone hektolitrov vina v vrednosti najmanj dveh milijard kron. Kam z vinom, če ga ne bomo izvažali?

Pravilno in potrebno bi bilo, da bi se že sedaj pripravljali na izvoz vina. Vinski odjemalci iz inozemstva (n. pr. iz Češke) se že sedaj pri nas oglašajo in vprašujejo, ali in kaj imamo za prodati. In mi? Mi smo, kakor po navadi in čakamo na tujo pomoč!

Zdaj bi bil pravi čas, da se organiziramo v vinarske zadruge, da iščemo stika s tujino in da jej nudimo vse mogoče ugodnosti pri nakupu vina, da si tako že sedaj zasiguramo zunanje odjemalce.

In kaj vidimo pri nas? Ravno kar so sklenili gospodje, ki po večini niti vinogradniki niso, še manj pa imajo srca za vinogradnika, da razderejo in razbijejo edino našo organizacijo, ki je nedavno še delovala in koje delovanje je zadnje čase ohromilo le naše nesrečno politično strankarstvo, ki ne izvzema tudi najpotrebnejših gospodarskih organizacij.

Našo deželno vinarsko zadrugo so sklenili razdružiti in pokopati. Niti najmanjšega, tehtnega vzroka ni za to. Zadruga je gmotno dobro fundirana, ima krasen inventar in dobro strokovno vodstvo. Zakaj jo tedaj razbijati?

Vinogradniki vzdramite se in pobričajte se vendar za svoje najpotrebnejše stanovske zadeve. Lastna korist vam veli, da razdružitev deželne vinarske zadruge preprečite.

Pristopajte v obilem številu k tej zadrugi in udeležite se kar najštevilnejše prihodnjega občnega zbora (v kakih 14 dneh), ki ima odločevati o usodi naše prepotrebne deželne vinarske zadruge. Ustanovljajte in oživite tudi krajevne vinarske zadruge.

B. Skalický.

Agrarna reforma.

Glavni poverjenik za agrarno reformo v Sloveniji je izdal odredbo glede letošnje oddaje zemlje v zakup, ki določa:

1. Nobeno poljedelsko zemljišče ne sme ostati neobdelano.

2. Vsak veleposestnik sme obdelovati v svoji režiiji le toliko zemlje, kolikor je more obdelovati sam kot strokovni vodja s svojo gospodarsko družino, v katero spada tudi primerno število doslej na veleposestvu zaposlenih nastavljenec in delavcev.

3. Vse ostalo zemljišče mora oddati uprava veleposestva še to jesen v najem onim občanom na veleposestvu interesiranih občin, ki se preživljajo deloma ali pa v celoti z obdelovanjem zemlje, pa zemlje sploh nimajo ali pa jo imajo manj nego jim je treba za preživitev njihovih rodbin; njihče teh zakupnikov pa ne sme dobiti na podlagi te odredbe več zemlje v zakup, nego jo more, všteti njegovo lastno zemljišče, obdelati s svojo rodbino.

4. Kot najemniki imajo vselej, zlasti pa v slučaju, da zemlje primanjkuje, prednost dobrotolij in vojaki, ki so se borili za osvoboditev in ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slo-

vencev, invalidi ter vdove in sirote padlih vojakov.

5. Vsak podnajem je strogo prepovedan.

6. Oddaja zemljišča v najem potom družbe je nedopustna.

7. Najemščina v nobenem slučaju ne sme presegati dosedanje svoje višine ter se sme zahtevati in plačevati le v denarju.

8. Najemna pogodba se sme glasiti le na eno leto. Glavni poverjenik bo po preteku najemnske dobe podaljšal pogodbo vsem onim kmetovalcem, ki bodo v najem vzeto zemljišče skrbno obdelali.

9. Vsak najemodalec mora sestaviti imenik vseh najemnikov ter v njem navesti razun podatkov o osebi najemnika število članov najemnikove rodbine, skupno površino vseh od najemnika izkoriščanih njiv, travnikov in pašnikov, površino na najemodajalčevem posestvu od njega v najem vzete zemlje, višino najemnine, preračunane na 1 ha vsake kulture ter skupno svoto najemščine.

10. V slučaju utemeljenih pritožb odposlal bo glavni poverjenik na veleposestvo ob stroških veleposestnika strokovnjaka, ki bo oddajo v začasni zakup uradoma izvršil. Utemeljene, po dotičnih županstvih uradno potrjene pritožbe proti načinu oddaje zemljišč je pošiljati glavnemu poverjeniku za agrarno reformo; v slučaju, da pritožba ne bo upravičena, plača krivec stroške uradnega poizvedovanja.

Oddajo stelje, drv in lesa onim kmetovalcem, katerih potrebščina iz lastnih posestev ni krita, izvrše do nadaljnjih odredb državnih nadzornikov, kjer obstojajo, in sicer le v najpotrebnejši izmeri. Kjer pa nadzornikov dosedaj ni, naj prijavi kmetovalci svoje potrebe občinam, ki naj skupno in pregledno predlože glavnemu poverjeniku, to pa glede posestev, ki presegajo 200 ha. Občinam se posebnih uradnih izkazov in navodil o tej zadevi ne bo izdajalo.

Vinogradniki, vstrajajte! Pri sedanjem izredno toplem in lepem jesenskem vremenu grozdje lepo zori in upati je, da bode tekom štirinajstih dni zadostno dozorelo. **Treba je le vstrajati in se ne pre nagliti s prezgodnjo trgatvijo.** Kakor hitro prične tu pa tam kak grozd malo gniti ali pa kje kaka jagoda počni, potrga mnog nezruden vinogradnik vse, tudi še trdo in nezrelo grozdje in ne pomisli, da z nekaj škafi nezrelega grozdja pokvari ves svoj vinski pridelek. To ni prav! Gnilo in razpokano grozdje kaže vsekako pobrati, hitro izprešati in mošt napolniti v zažveplan sod. Tudi zdravo, zrelo grozdje, nekterih zgodnjih belih vrst bo znabiti v kratkem toliko zrelo, da ga lahko potrgamo. Tako grozdje odpecljajmo, pustimo ga 1 ali 2 dni v kadi kipeti, pri tem pa pridno mešajmo. Nato grozdje iztisnimo in mošt spravimo v sod, kjer mu lahko dodenemo nekaj (kaka 2 kg na 100 l) v mošt raztopljenega sladkorja. Kjer najdemo nezrel ali le premalo zrel grozd, pustimo ga na trti, da dozori. Vsaki dan prihaja sladkor v njega, vsaki dan postaja grozd bolj sočen, zato bodite pametni, previdni in vstrajajte! Letos bo kakovost vina zelo različna in po tej se bo ravnala tudi cena.

B. Skalický.

Kriza pri Vinarski zadrugi. Sedanje načelstvo hoče na vsak način zadrugo razdreti. Zato je sklicalo na petek, dne 17. oktobra t. l. drug izredni občni zbor v Ljubljani, ki ima končno veljavno sklepati o njeni razdružitvi in sicer pri vsakem številu zadržnikov. Prvi izredni občni zbor ni bil sklepčen, ker niso zanj izvedeli ne zadržniki, ne nadzorstvo. Ker ima zadruga lepo premoženje in je danes edina zadržna osnova v deželi, ki je poklicana varovati interese naše vinske kupčije in vplivati s tem tudi na prihodnji položaj našega vinogradništva, pozivljamo vse naše člane, da se tega izrednega občnega zbora za gotovo udeleže dne 17. oktobra in da

nastopijo vsi proti razdružitvi in proti likvidaciji. Zavrtni moramo vse samovoljne poskuse sedanjih članov načelstva, ki hočejo iz ozirov na lastne koristi zadrugo razbiti in spraviti ob življenje. Zadruga naj ostane, načelstvo naj odstopi! Zborovanje se bo vršilo imenovanega dne v dvorani hotela Union v Ljubljani in prične ob 11. dopoldne.

Imenik lastnikov čekovnih računov, ki se udeležujejo klirinškega prometa je dotiskan v zalogi kr. pošt. ček. urada v Ljubljani. Vsem imetnikom ček. računov, ki so ga naročili v svoji pristopni izjavi, bode razposlan po pošti, ozir. dostavljen. Cena istega 3 K 50 v, kateri znesek se bo odpisal od njihovega računa. Kdor želi imeti imenik, pa do danes še nima svojega ček. računa pri kr. pošt. ček. uradu v Ljubljani, naj vpošlje znesek 3 K 50 v na ekonomat kr. pošt. ček. urada in navede svoj natančni naslov.

Brzojavni odgovori trgovske in obrtniške zbornice. Interesenti, ki se brzojavno obračajo na trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani za razna pojasnila, dobe brzojavne odgovore le tedaj, ako je plačan brzojavni odgovor.

Sladkor za oslajanje vinskega mošta oddaja Kmetijska družba v Ljubljani po 12 K potom svojih podružnic.

Cene hmelju neprestano rasejo. Na hmeljskem trgu v Žatcu (Češko) plačujejo za 50 kg po 1200—1350 K. Tako visoke cene še hmelj ni imel.

Cene za letošnji mošt. V nekaterih krajih Štajerske bo letošnji vinski pridelek boljši kot lanski, zato ponujajo že sedaj kupci 5—7 K za liter. Seve stavijo za pogoj, da se mora trgateg odgoditi do skrajne možnosti, da bo grozdje dobro dozorelo. Ako ostane vreme ugodno, pametni vinorejci ne bodo trgali pred 15. oktobrom.

Žitne cene. Pšenica, rž, ječmen, koruza in ajda se plačuje na debelo po 1 K 60 v do 2 K za kg, fižol po 1 K 40 v do 2 K, proso 1 K do 1 K 40 v, oves po 80 v.

Kako je to mogoče? »Venkov«, glasilo čeških agrarcev poroča, da dobi Čehoslovaška iz Jugoslavije 15.000 vagonov žita. Moka iz tega žita bo veljala 1 K 70 v do 2 K za kg. Pri nas doma pa zadnje čase moke sploh ni dobiti ali pa jo je treba plačati po 7 K. Seve dobe Čehi naše žito le z zamenjavo za sladkor in premog.

Urad za pospeševanje obrti namerava nabaviti zopet 1 vagon mavca, ako se priglasijo dovolj interesentov. Urad sprejema priglasbe najkasneje do 12. t. m. in se na poznejše ne bo mogoče več ozirati.

Pametno! Politična oblast v Sisku je prepovedala vinsko trgateg in pobiranje koruze pred 15. oktobrom.

Zadruga za pridelovanje semena se je ustanovila v Zagrebu v okrilju »Hrv. slavonskega gospodarskega društva«.

Novo tovarno v Slavoniji. V Osjeku se ustanovi tovarna za perilo, tovarna za železne vijake in žico in tovarna za čokolado. V Bjelišču pri Osjeku se otvori tovarna za zdravila in tovarna za steklo. V Vukovaru se ustanovi tovarna za konzerve in razen mesne izdelke, nadalje pa še tovarna za strojenje kož in za izdelovanje čevljev. V Vinkovcih snujejo tovarno za papir in tkanino.

Pridelek bombaža v Ameriki iznaša letos 11,639,653 bal, torej dokaj manj kot zadnja tri leta, toda po vrednosti je letošnji pridelek nadkrilil vsa prejšnja štiri leta ter se ceni na 1.710,715,068 dolarjev.

Tedenske vesti.

Velika zborovanja jugoslovanske demokratske stranke na Štajerskem se vrše prihodnje nedeljo 12. t. m. v Celju, Mariboru in Ptuj.

† **Dr. Lovro Pogačnik.** Dne 6. t. m. je umrl vladni svetnik in poslanec dr. Lovro Pogačnik, star šele 40 let. Pokojnik je imel važno vlogo pri SLS in pri orlovski organizaciji. Po prevratu je bil nekaj časa poverjenik za narodno obrambo. Njegovo narodno delavnost so spoštovali in cenili tudi politični nasprotniki.

Glavno uredništvo »Slovenskega Naroda« je prevzel g. Rasto Pustoslavšek, ker je g. dr. Vladimir Knaflič izstopil.

Za višja šolska nadzornika sta imenovana v Sloveniji Engelbert Gangl in Fr. Gaberšek.

Upravni svet Dolenjskih železnic, ki je imel dosedaj sedež na Dunaju, si je izvolil za predsednika Fr. Šukljeja, za podpredsednika pa Dragotina Hribarja.

Brzovlak Ljubljana - Dunaj je začel voziti po trikrat na teden. Iz Ljubljane gre vsak torek, četrtek in soboto.

Gledališko društvo na Jesenicah otvori letošnje sezijo v soboto, dne 11. t. m. z izvirno noviteto. Vprizori se tridejanska komedija »Patrijoti«, spisal J. Špicar. Začetek ob osmih zvečer. Igra se ponovi v nedeljo, dne 12. t. m. ob osmih zvečer, ne popoldne, kakor je bilo običajno v prejšnji seziji. Za zunanje goste se bi igra ponovila pozneje, kot popoldanska predstava. Ker razpolaga društvo letos z jako dobrimi močmi in izvrstnim repertoarjem, je zagotovljena sezija, ki bo vsestransko zadovoljevala. Radi ogromnih stroškov, ki jih je društvo imelo s prizidavo odra, so cene prostorov neznatno zvišane.

I. jugoslovanski časnikarski kongres bo v Zagrebu od 18.—20. t. m. Obenem se priredi tudi novinarska razstava.

Na celjsko drž. realno gimnazijo se je vpisalo 368 dijakov. Treba bo napraviti tri paralelke.

Avtomobilna vožnja Krško - Novo mesto je zopet vpeljana.

Za ravnatelja cementne tovarne v Zidanem mostu je imenovan inženir Mihajlo Rozman.

Še ena lesna družba. V Celju se je ustanovila družba »Savinja« za lesno industrijo in trgovino.

Konzumno društvo za ptujski politični okraj v Ptujju ima občni zbor v nedeljo, dne 12. oktobra 1919 ob 10. uri dopoldan v gornji dvorani Narodnega doma v Ptujju. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva; 2. volitve načelstva in nadzorstva; 3. slučajnosti.

Smrtna nezgoda. Konj je ubil gerenta občine Breg pri Ptujju posestnika Martina MUSEKA.

Nova slovenska banka v Mariboru. Nemško eskomptno banko v Mariboru je prevzela Jadranska banka.

Avtomobilna zveza Maribor - Št. Lenart je vpeljana. Iz Maribora (glavni kolodvor) odhaja avto točno ob 12. uri. Tudi iz Maribora k Sv. Jurju ob Pesnici se namerava uvesti avtomobilni promet. Kmalu bo vozil avto tudi do Gor. Radgone.

Graški Nemci proti Jugoslovanom. Štajerska deželna vlada je odredila, da morajo vsi Jugoslovani v najkrajšem času zapustiti Gradec. Naš zastopnik pa je nato zagrozil, da bo za vsakega Jugoslovana izgnanih 10 Nemcev iz Jugoslavije. Te grožnje se je deželni glavar zbal ter je preklical svoj odlok.

Pomanjkanje stanovanj v Gradcu. Mestna občina zgradi lesene hiše za 418 stanovanj in 15 trgovin. Stroški bodo znašali 20 milijonov kron.

Celovčani si žele Jugoslovanov. Dne 1. t. m. so bile v Celovcu velike demonstracije zaradi pomanjkanja živil. Demonstrantje so klicali pred deželno vlado, da

bodo povabili nazaj Jugoslovane, ako ne bo bolje. Sploh Celovčani pričakujejo naše čete v mesto ter so že določili dan in uro prihoda.

Za okrajnega živinozdravnika v Borovljah je imenovan Slovenec Rauter iz Zilske doline.

Za Helldorfova veleposestva v Vovbrah in Grebinju je imenovan nadzornikom inž. Božič.

Veržništvo v Prekmurju. Večji posestniki in mlinarji prikrivajo velike zaloge žita ter ga vtihotaplajo v Avstrijo. Za cent rži zahtevajo 300 K, za cent pšenice pa 500 K.

Italijanska strahovlada na Reki. Z Reke so pobegnili vsi Jugoslovani, ker si niso bili varni življenja. Nemce in Madžare so Italijani izgnali. Italijanski vojaki tudi napadajo francoske vojake. Nedavno se je razvila med obema cela bitka, da so na dveh avtomobilih odpeljali mrtve in težko ranjene Francoze. V noči na 2. t. m. so v Zametu italijanski vojaki celo noč streljali in ropali. — Vodja italijanskih soc. demokratov na Reki Gottardi in tajnik Battistini sta pribežala v Zagreb ter od tam brzojavno protestirala v Pariz proti D' Annunziju. — D' Annunzio je odredil aretacije Jugoslovanov in Amerikancev. Grade se taborišča za internirance. Mesto utrjujejo. Okrog mesta je postavil D' Annunzio težko artiljerijo in ladijske topove. Dalmatinskim Italijanom je poslal proglas, kjer pravi, da samo Italijani smejo odločati o usodi Jadrana, vsi drugi narodi so pritepenci.

Nemškoštajersko učiteljstvo štrajka po vsej deželi en teden, da izsili boljše plače.

Nova Ogrska. Mirovna pogodba z Ogrsko je izdelana ter se predloži delegatom v podpis še ta mesec. Skrčena država bo obsegala približno 140.000 km² ter bo imela 7 milijonov prebivalcev.

Književnost in umetnost.

K našemu programu. Poročilo o glavnem strankinem zborovanju JDS 1. 1919. Založilo Tajništvo JDS v Ljubljani. 74 strani. Cena 3 K. — Brošura, ki je pravkar izšla, prinaša glavne govore z letošnjega zborovanja Jugoslovanske demokratske stranke 5. in 6. julija. V teh govorih so zavzeli posamezni govorniki stališče stranke do najaktualnejših vprašanj kakor: edinstvenosti države, agrarne reforme, valute, carine, prosvete itd. Knjižica je zlasti važna za vse politične govornike in agitatorje, ker črpajo lahko iz nje dovolj snovi za politično delo po deželi. Brošuro toplo priporočamo. Dobi se po vseh krajevnih organizacijah JDS in po knjigarnah.

Dr. Jernej Demšar »Spolne bolezni«. Z ilustracijami. Zbirka političnih, gospodarskih in socijalnih spisov III. zvezek. V Ljubljani 1919. Izdala in založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena 6 K, po pošti 50 vin. več. Spolne bolezni pri nas pred vojno niso bile bogve kako razširjene. Vojna pa je v tem oziru napravila ogromno škodo. Zanesla jih je v zadnjo gorsko vas in tisoči našega naroda sedaj trpijo na njih. Ne samo sedanji rod, v še večji meri je vsled njih v nevarnosti naše potomstvo. Zdravnik strokovnjak opozarja v pravkar izišli knjižici nanje, jim napoveduje boj in skuša njihov pogubonosni vpliv čimbolj zmanjšati. Nevednost, alkohol in prostitucija so največji pospeševalci spolnih bolezni; zlasti nevednost in nepoučenost sta jim največkrat vzrok. Napačno je o spolnih boleznih molčati. Dr. Demšar skuša vse to s svojim spisom doseči. V lep in delikatni obliki razpravlja v posameznih poglavjih o kapavici, o mehkem čankarju in o sifilidi ter pojasnuje postanek in potek

bolezni z 14 slikami ki so že same na sobi v stanu, da povzročajo bojazen in s tem varovanje pred boleznijo. V nadaljnih poglavjih razpravlja strokovnjak o tem, kako naj se varujemo pred spolnimi boleznimi, kako se iste zdravijo in kaka navodila so potrebna za bodoče zakonce. Knjižica je pridejanih 14 slik, deloma med besedilom, največ na posebnih priloženih polah. Knjigo prav toplo priporočamo vsem trpečim in vsem, ki se nevarnosti hočejo obvarovati, pa tudi vsem staršem, da poučijo odrasle sinove in hčere. Knjižica se naroča v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Zadnje vesti.

Ministrska kriza traja naprej. Skoraj gotovo bo tudi Draža Pavlovič vrnil mandat regentu, ker ne more sestaviti koncentracijske vlade. Vse opozicionalne stranke so odločno odklonile sodelovanje. Regent bo baje poskusil spraviti radikalce in demokrate. Ako se ne posreči, potem pokliče na krmilo uradniško vlado.

Jugoslovanski klub proti državi. Naši klerikalni poslanci so začeli z nevarno politiko. Nič ne prikrivajo več, da hočejo izvršiti dr. Šusteršičev testament, t. j. upropastiti tako težko priborjeno našo svobodno Jugoslavijo. Dr. Korošec je izjavil, da se njegov klub ne briga več za skupno vlado v Beogradu. Baje so že vsi klerikalni poslanci odšli iz Beograda, da začno doma agitacijo in propagando za novo državno obliko, namreč za nekako republiko po Šusteršičevih željah. Vse, kar v domovini čuti narodno, kar ni pokvarjenega in podkupljenega, vse se bo z viharjem in ogorčenjem postavilo v bran za našo najsvetejšo svetinjo, za težko priborjeno svobodno, neodvisno, ujedinjeno domovino. Kdor iztegne roke po tem našem svetišču, ta je sovražnik in izdajalec domovine; ta želi naš rod zopet zaslužniti, prodati. Pripravljajo se velike, nevarne, umazane stvari, toda sovražniki nas dobe pripravljene na obrambo.

Wilson bolan na možganih. Ker so poklicali k Wilsonu dva sloveča zdravnika za oči in živce, se domneva, da je prešla živčna bolezen na možgane.

Mati in hči na smrt obsojeni. Mari-borsko porotno sodišče je obsodilo v smrt na večalnih ženo Heleno in hčer Jožefo Luci, ki ste v Godenincih pri Središču z zanjko zadavili moža, ozir. očeta.

Prošnja.

Dne 28. avgusta 1919 je požar uničil v Malem lipju obč. Žužemberk peterim posestnikom poslopja in sploh ves imetek.

Vas je sploh znana kot siromašna, kakor je taka Suhokrajna zato je udarec tem hujši in usodepolnejši zlasti, ker je zjma pred durmi in je treba hitrega dela in pomoči, da pridejo nesrečneži pravočasno vsaj deloma pod streho. Za to podpisani odbor, ki si je stavil nalogo, da ubogim pogorelcem čim najuspešnejše pomaga, apelira na milosrdnost javnosti, da priskoči s prispevkij tem revežem na pomoč, ter prosi, da se darovj v kakoršnikoli obliki pošljajo odboru na naslov:

Odbor za odpomoč pogorelcem Malo lipje v Žužemberku.

Jos. Stupjca, l. r.
župan.

Iv. Cirk, l. r.
davč. upr.

Al. Hotko, l. r.,
trgovec.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol leta 6 K.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Inserati po dogovoru.

Uredništvo in upravljanje:
 Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
 Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
 Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
 Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Priporočamo edino tovarniško zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt

ter njih posameznih delov.

Istotam se dobe potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago (blago za obleke).

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

za vodo, desno.

A. Drufovka
 manufaktura
 na debelo.

: Ljubljana :
 pri Balkanu.

J. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica 3.

Fotomanufaktura!

Primešaj „Mastin“ krmi.

Ce živina krmo lažje in do zadnjega prebavi in popolnoma izkoristi, da se na koncu nič ne izgubi, če se dvigne slast do žretja, potem se pospešuje redilnost, vsled tega težka živina, mast, meso, jajca, mleko. To se doseže, ako primešamo krmi enkrat na teden pesi praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavih v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvallijo Mastin, ko ga enkrat polkusijo, ga posovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin zadostuje za 6 mesecev za enega prašiča ali vola. Glasom oblastvenega dovoljenja sme Mastin prodajati vsak trgovec in konzumna društva. Ako se pri vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem naj se naroči po poštni dopisnici v izdelovalnici Mastina, to je

lekarnar Trnkoczy v Ljubljani

5 zavojev (paketov) Mastina za 17.50 K poštine prosto na dom. Od tam se pošlje Mastin s prvo pošto na vse kraje sveta.

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir.

Specijalno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe

v Ljubljani, Hilšerjeva ulica 7

izvršuje strokovno:

naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.

Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno-inženirske stroke. — Tehnična mnenje. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Naročajte in širite „DOMOVINO“.

Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Marijin trg 8, Wolfova ulica 1

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po

4%

čistih brez odbitka.

Inkaso faktur in trgovske informacije.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. —

Daje posojila na vknjižbo, poroštvo, vrednostne papirje, in na blago ležeče v javnih skladiščih.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Neposredno pod državnim nadzorstvom.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavnica . . . K 20,000.000.—
Rezervni fondi . . . K 8,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, Celju in Mariboru.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.
Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.
Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.
Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
avstrijske državne
loterije.

Izvrstne poljedelske stroje

in
vsakovrstno železnino

priporoča tvrdka

Franc Stupica
Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 1.

Lepa bogata zaloga posebno krasnih briljantov
po primernih cenah za vsako darilo, kakor
za **birmance, neveste, krste, godove**
itd. velika izbira.

Naznanja slav. občinstvu, da se ceniki
letos ne razpošiljajo, ker ni blaga po vzorcih.

Vljudno vabi in se priporoča

Tvrdka F. Čuden

Prešernova ulica 1 v Ljubljani.

Vzajemno zavarovalna banka

'Slavija'

prva vseslovenska banka te vrste
zavaruje proti **požaru, vlomski**
tatovini in na življenje.

Banka „Slavija“ ima čez sto
milijonov lastnega premoženja, čez
15 milijonov letne premije; v po-
žarnem oddelku ji je zaupanih čez
2¼ milijarde zavarovanih vrednosti.

Generalni zastop banke „Slavije“
v Ljubljani.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica števil. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog . . . . . K 80,000.000
in rezervnega zaklada . . . . . „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je popolnoma varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Delniška glavnica: K 30,000.000.

Jadranska banka Podružnica Ljubljana. Rezerve: okrog . . . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.
Vloge na tekoči in žiro račun
proti najugodnejšemu obrestovanju. —
Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:
Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.
Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:
na vrednostne papirje in na blago, le-
žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
lantneje.

Brzjavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.